

2. Навчальний план підготовки магістрів за спеціальністю 8.000009 „Управління навчальним закладом” Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

3. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : [моногр.] / за ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси : Вибір, 2002. – 322 с.

Анотація

И.Н.Дарманская

Становление управленца: взгляд на проблему

В статье автором осуществлен анализ проблемы становления управленца, рассмотрены ключевые компетенции управленцев, выделены показатели, которые осуществляют влияние на подготовку будущего управленца.

Ключевые слова: управленец, компетентность, показатели подготовки.

Summary

I.M.Darmans'ka

Formation of the Manager: Look at the Problem

The analysis of the problem of manager formation is done by the author, the key competences of managers are studied in the article, the indicators, which influence the future manager's preparation are outlined.

Key words: manager, competence, indicators of preparation.

Дата надходження статті:

„13” жовтня 2009 р.

УДК: 373.2.016 (075.8)

І.С.ДЕСНОВА,

аспірант

(м.Армянськ, АР Крим)

Модель формування педагогічної культури батьків дітей раннього віку в умовах дошкільного навчального закладу

У статті запропоновано модель формування педагогічної культури батьків дітей раннього віку.

Ключові слова: „педагогічна культура”, „батьки”, „діти раннього віку”.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Утілюючись у зміст, засоби та продукти праці, культура вдосконалює світ речей і розвиває сферу людських взаємовідносин. Як складова духовної культури, педагогічна культура є підґрунтям виховного досвіду кожної людини, виявляється у ставленні дорослого до дитини, оцінюванні поведінки малюка під час спільної діяльності та спілкування з ним [1, с.19]. У загальному розвитку дитини саме період раннього віку (від одного до трьох років) є важливим, унікальність якого полягає у стрімкості фізичного та психічного розвитку малюка, що потребує пильної уваги з боку лікарів, педагогів і особливо батьків.

Однак здійснення батьками виховного впливу на дитину в сімейному колі може відбуватись викривлено із-за несприятливих об'єктивних та суб'єктивних чинників, як-от: послаблення родинних зв'язків як результат нуклеаризації, хаотичність та поверховість спілкування батьків з дітьми, зменшення кількості осіб у сім'ї, знецінення ідеалу сім'ї в суспільстві, відсутність загальних стратегій виховання дитини, недостатність підготовки молоді до материнства й батьківства [4; 10; 9]. Зазначені фактори обумовлюють відсутність необхідної позитивної атмосфери та односторонність розвитку дитини, надмірність опіки над нею, або, навпаки, неувагу до малечі з боку матері чи батька [5, с.14]. Наслідком є недостатній рівень сформованості педагогічної культури батьків, що негативно впливає на розвиток, виховання та формування навичок у дитини.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз наукових праць учених з проблеми формування педагогічної культури свідчить, що достатньо глибоко було розроблено лише окремі її аспекти в роботах Т. Ф. Алексеєнко, І. В. Гребеннікова, В. М. Гріньової, К. І. Наседкіної та ін. [1; 3; 7], а дослідження з формування педагогічної культури батьків дітей раннього віку є нечисленними, фрагментарними і не відображають системного бачення зазначеної проблеми в сучасних умовах. Відсутні дослідження, у яких було б науково обґрунтовано модель формування педагогічної культури саме батьків дітей раннього віку, відображено її зміст, структуру та етапи її реалізації.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити зміст моделі формування педагогічної культури батьків, які виховують дитину раннього віку.

Виклад основного матеріалу... Запропонована модель структурно охоплює чотири взаємопов'язаних етапи: особистісно комунікативний, інформаційно-пізнавальний, рефлексивно-творчий і корекційно-

прогностичний. Розроблена модель характеризується цілісністю, тому що всі етапи взаємопов'язані між собою, несуть певне смислове навантаження і спрямовані на кінцевий результат – досягнення сформованості й переходу на більш вищій і якісно відмінній щабель педагогічної культури; наявність інваріантної (мета, методологічні підходи, принципи) та варіантної (диференціація завдань, змісту, методів і прийомів, засобів, форм досягнення мети з урахуванням різних суб'єктів освітнього процесу) складової.

Першим етапом реалізації моделі визначено *особистісно комунікативний*. У психології особистість людини розглядається як суб'єкт міжособистісних та соціальних відносин й свідомої діяльності [2, с.13], комунікацію визначено як обмін інформацією між людьми за допомогою вербальних і невербальних засобів спілкування [6, с.9]. *Метою першого етапу* було встановлення між вихователем і батьками позитивних міжособистісних відносин на засадах активної комунікації.

Пріоритетним завданням етапу визначено формування в батьків комунікативної активності під час взаємодії з дитиною та вихователем. В основу реалізації моделі було покладено андрагогічні принципи.

На особистісно комунікативному етапі враховувались принципи позитивного ставлення до особистості та індивідуалізації.

Принцип позитивного ставлення до особистості виявляється у педагогічному такті, делікатності та доброзичливому спілкуванні із батьками дитини, незалежно від позиції вихователя, його світогляду. Дотримання зазначеного принципу щодо батьків було особливо актуальним у період прийому малюка до групи однолітків. Більшість батьків, особливо молодих, під час першої зустрічі бажали дізнатись якомога більше про умови перебування дитини в дошкільному закладі, про особистісні риси вихователя, який буде приділяти увагу їхній дитині. Саме тому перше спілкування з батьками будувалось на засадах взаємоповаги і сприяло уникненню напруги у взаємовідносинах та подоланню недовіри між особистостями. *Принцип індивідуалізації* передбачав урахування у взаємодії інтересів та побажань батьків під час взаємодії, рівня освіченості та виховного досвіду, особливостей кожної сім'ї (традицій, соціального становлення, умов виховання дитини тощо).

На особистісно комунікативному етапі формувального експерименту використовувались різноманітні форми організації взаємодії з батьками, але домінантною було визначено індивідуальну форму, реалізація якої відбувалась у бесідах, пропонуванні інформаційних буклетів, в індивідуальних консультаціях, анкетуванні, психолого-педагогічному обстеженні дитини, ознайомленні із сайтом ДНЗ, відвідуваннях дитини вдома. Супровідними формами організації взаємодії з батьками на особистісно комунікативному етапі були групова (тематичні консультації) та фронтальна (батьківські збори).

Перший контакт вихователя з батьками відбувався під час *бесіди*. Бесіда є найбільш розповсюдженою формою налагодження взаємодії вихователя з батьками. Вона використовувалась як самостійно, так і в комплексі з іншими формами (бесіда під час відвідування сім'ї, проведення батьківських зборів та консультацій). Метою бесіди було досягнення спільного бачення щодо розвитку, виховання та організації життєдіяльності дитини. Домовляючись про час бесіди, вихователь пропонував заздалегідь підготувати запитання, на які батьки хотіли б отримати відповіді. Провідна роль у досягненні порозуміння з батьками відводилась вихователю, який добирав тематику та планував структуру бесіди.

Індивідуальне консультування здійснювалось практичним психологом дошкільного закладу з метою встановлення позитивних взаємовідносин з батьками дитини. Перша консультація відбувалась за ініціативи спеціаліста під час зарахування малюка до дитячого садка. Подальші консультації планувались за ініціативою батьків. Під час проведення індивідуальних консультацій припускалось не тільки обговорення проблеми, але й надання практичних рекомендацій з їх вирішення. *Анкетування батьків* використовувалось з метою з'ясування особливостей виховання кожної дитини в окремій сім'ї, окреслення існуючих труднощів у вихованні малюка, виявлення інтересу у матері й батька до певних аспектів розвитку та виховання дитини. Анкети для батьків дітей раннього віку складались практичним психологом дошкільного закладу спільно с вихователем групи та методистом. Батькам пропонувалась анкета, запитання якої були простими, сформульовані чітко, конкретно та зрозуміло.

У процесі *ознайомлення із сайтом ДНЗ* батьки отримували інформаційну підтримку у вигляді електронних книжок, статей, розвивальних матеріалів, рекомендацій з різноманітних питань. Батькам надавалась можливість обговорювати проблеми, обмінюватись досвідом, консультуватись зі спеціалістами у режимі on-line.

Психолого-педагогічне обстеження дитини здійснювалось з метою виявлення індивідуальних особливостей розвитку малюків. Відповідно до конкретних завдань з кожною дитиною окремо практичні психологи дошкільних закладів здійснювали діагностичну роботу. Для ознайомлення з результатами психолого-педагогічного обстеження спеціаліст індивідуально запрошував батьків на співбесіду, де тактовно інформував про особливості розвитку малюка. *Відвідування сім'ї дитини* теж сприяло налагодженню контакту з батьками, з'ясуванню умов виховання. Встановлення особистісного контакту

давало змогу об'єктивно визначити педагогічну позицію сім'ї, ознайомитись з умовами, у яких перебувала дитина, тактовно допомогти родині зрозуміти та виправити певні помилки або вжити рішучих заходів щодо коректування виховної ситуації у сім'ї в цілому. На момент відвідування вихователі також з'ясовували як між батьками розподілено обов'язки у вихованні малюка, хто з членів родини бере активну участь, а хто пасивну. Надалі відвідування планувались за необхідністю і вирішували більш часткові завдання, наприклад, знайомство з досвідом сімейного виховання, захист прав дитини тощо. Підсумком зустрічі було отримання батьками обґрунтованих рекомендацій з метою створення для малюка спільного виховного середовища. За результатами відвідування складалась психолого-педагогічна характеристика сім'ї.

Листування батьків з вихователем уможливило висловлення власної думки з приводу організації виховного процесу або отримання письмової відповіді на запитання, що хвилювали. У спеціально підготовленій поштової скриньці батьки залишали записки, прохання, побажання, запитання тощо. Вихователі збирали їх, систематизували за темами. Розвиток науково-технічного прогресу також дозволяє вихователеві підтримувати зв'язок з батьками через Інтернет. На сторінках сайту педагога розповсюджували повідомлення та оголошення про семінари, виставки, відповідали на запитання батьків, розташовували статті та рекомендації, присвячені актуальним проблемам розвитку дитини.

Метою *тематичних консультацій* (як групової супровідної форми організації) було засвоєння батьками інформації з певної теми. Форми проведення тематичних консультацій були різноманітні, як планові так і непланові. Консультації за планом здійснювались систематично (3-4 зустрічі на рік, тривалістю 30-40 хвилин). Час і строки проведення запланованих тематичних консультацій визначались заздалегідь. Інформацію про заплановану консультацію батьки отримували із запрошень, де повідомлялось дата консультації, час її проведення, тема. Матеріали тематичних консультацій після проведення розміщувались на інформаційному стенді, щоб батьки, які не були присутні на заході, мали можливість отримати цю інформацію. Незаплановані консультації виникали під час спілкування вихователя та батьків за ініціативою обох сторін.

Фронтальною супровідною формою організації взаємодії між вихователем і сім'єю дитини були *батьківські збори*. Основною метою зборів було прийняття спільних колективних рішень з питань розвитку дитини. Тема запланованого заходу обиралась з урахуванням побажань батьків. Вони заздалегідь були ознайомлені з темою, програмою зборів та часом зустрічі завдяки оголошенню й письмовим запрошенням. Для реалізації мети вихователями складався план батьківських зборів, пропонувався наочний матеріал. Групові збори планувались тричі на рік і складались з таких частин: вступу, основної частини та заключної. Вступна частина розпочиналась виступом вихователя, який оголошував порядок денний, нагадував мету та завдання зборів, знайомив із гостями. Основна частина була інформаційною, відбувалось колективне обговорення, здійснювався спільний пошук шляхів та засобів вирішення проблеми, що розглядалась. Тема педагогічних бесід і доповідей на батьківських зборах визначалась вихователем й методистом з урахуванням інтересів та побажань батьків. Окрім вихователів і співробітників ДНЗ на зборах доповідали й самі батьки, які з власного досвіду надавали приклади у вирішенні актуальної проблеми, що обговорювалась. У заключній частині відбувалось обговорення змісту доповідей, приймалися рішення та підбивались підсумки. Вихователь спільно з методистом, заздалегідь спланувавши варіанти розв'язання проблеми, теж пропонували їх батькам для обговорення. Ефективність батьківських зборів визначалась багатьма факторами: актуальністю теми, глибиною змісту та формою викладу інформації, особливостями обговорення змісту та якістю прийнятих рішень.

Особистісно комунікативний етап не обмежувався лише спеціально запланованими формами організації взаємодії з батьками. Повсякденні неопосередковані контакти з батьками дитини також здійснювались під час ранкових та вечірніх зустрічей.

Другим етапом реалізації моделі формування педагогічної культури батьків було визначено *інформаційно-пізнавальний*. Інформацію розуміємо як відтворення запам'ятованого матеріалу [8, с.497], а пізнання як поділ, розчленування цілого на якісно відмінні частини [8, с.167]. Отже, *метою другого етапу* було формування в батьків пізнавального інтересу до особливостей психо-фізіологічного розвитку власної дитини на основі пропонованої інформації. Пріоритетним завданням визначеного етапу було озброєння батьків психолого-педагогічними знаннями з різноманітних аспектів розвитку та виховання дитини раннього віку.

Назвемо андрагогічні основні принципи, які було враховано під час реалізації інформаційно-пізнавального етапу: принципи опори на життєвий досвід та доступності. Принцип *опори на життєвий досвід* передбачає урахування досвіду дорослого під час засвоєння ним нової інформації. Сутність *принципу доступності* полягає у відповідності змісту, методів та форм навчання рівню освіченості дорослої людини. На інформаційно-пізнавальному етапі в організації взаємодії з батьками переважала групова форма, реалізація якої відбувалась завдяки проведенню лекторіїв і тематичних консультацій за участю спеціалістів (психолог, дефектолог, дитячий психіатр та ін.). Як супровідні форми організації

використовувались індивідуальна (папки-пересувки, інформаційні буклети, індивідуальні консультації, батьківська пошта (інтернет листування за можливості) і фронтальна (день відчинених дверей).

Так, інформування батьків про особливості розвитку й виховання дитини раннього віку було здійснено за допомогою *тематичних лекторіїв*. Доповідь ретельно готувалась за такою структурою: вступ, де було зазначено актуальність та сутність проблеми; визначення мети; основна частина (викладення загальних положень з теми у вигляді фактів, подій, логічних і послідовних положень); висновки; рекомендації і пам'ятки.

Вихователь спільно з методистом і практичним психологом заздалегідь планували тематичний зміст кожної *папки-пересувки*, добирали та ілюстративно оформлювали матеріал тексту. Упродовж одного-двох тижнів батьки знайомились із запропонованими матеріалами. Після перегляду папка знов поверталась вихователю, який пропонував її іншим батькам. У *буклетах* розміщувалась інформація про перебування дитини в умовах дошкільного закладу. Повідомлення за змістом були стислими та короткими. Як додаткова інформація в буклетах інколи розміщувались запрошення батьків відвідати збори, свято або інший захід; рекомендації стосовно виховання малюка й різноманітні вправи щодо його розвитку. Виготовлення вихователями буклетів відбувалось систематично двічі на місяць.

День відкритих дверей як фронтальна форма взаємодії з батьками проводився перш за все з метою познайомити батьків з умовами, змістом, методами і прийомами освітньої роботи вихователів з малюками. Підготовка до проведення цього заходу здійснювалась завчасно. Після спільного обговорення разом з батьками фрагментів педагогічних ситуацій (організація прогулянки з дітьми раннього віку, ігрової діяльності тощо), завідувач та методист знайомили гостей з умовами, які створюються для дітей.

Інформаційно-пізнавальний етап не обмежувався лише спеціально запланованими формами організації взаємодії з батьками. Повсякденні неопосередковані контакти з батьками дитини продовжували здійснюватись під час ранкових та вечірніх зустрічей.

Рефлексивно-творчий етап передбачав формування в батьків умінь аналізувати власні виховні дії та об'єктивно їх оцінювати. Пріоритетним завданням було визначено збагачення виховного досвіду батьків через застосування набутих знань із урахуванням особливостей власної дитини.

На цьому етапі формувального експерименту було реалізовано принципи рефлексивності (передбачає усвідомлене ставлення дорослого до практичної реалізації набутих знань), актуалізації знань (виявлявся в обов'язковому застосуванні дорослими отриманих знань у практичній діяльності).

Домінантною формою рефлексивно-творчого етапу було визначено фронтальну форму організації, практична реалізація якої відбувалась завдяки семінарам-практикумам та конференціям для батьків. Додатково як супровідні застосовувались групова (аналіз педагогічних ситуацій, вечір запитань та відповідей, тематичні консультації) та індивідуальна (щоденник спостережень за дитиною, папки-пересувки) форми.

Метою *використання семінарів-практикумів* було ознайомлення батьків із способами та прийомами виховання дитини раннього віку. Керівник семінару (досвідчений вихователь або методист дошкільного закладу) заздалегідь планував програму, план роботи та склад учасників.

Під час проведення семінару обговорювались доповіді й повідомлення, аналізувались новинки літератури з виховання малюка, організовувались дискусії тощо. На семінарах-практикумах водночас організовувались виставки, де розміщувалися дитячі та сімейні фотографії, дидактичні посібники, іграшки, розвивальні ігри та книжки, рекомендовані батькам для спільних занять з дитиною вдома.

Метою організації *конференції* було розширення, поглиблення та систематизація знань батьків стосовно розвитку дитини до трьох років. Реалізація запланованого заходу здійснювалась завдяки дотримання таких умов: наявність у батьків базових знань з теми конференції; дослідження досвіду виховання дитини в умовах сім'ї, з подальшим його використанням у підготовці до виступу; наявність у вихователя ілюстративного матеріалу з обраної теми. Конференції проводились щорічно, маючи таку структуру: вступне слово керівника ДНЗ; виступи батьків про досвід вирішення проблеми, що обговорюється; перегляд відеофільму з подальшим обговоренням змісту побаченого; підбиття підсумків.

Корекційно-прогностичний етап формувального експерименту передбачав реалізацію батьками набутих знань, умінь й навичок у вихованні власної дитини. Першочерговим завданням було визначено самовдосконалення батьками власного виховного досвіду. Реалізацію корекційно-прогностичного етапу було обумовлено дотриманням принципу еkleктичності, сутність якого полягає в наданні дорослому певної свободи вибору мети, змісту, засобів, форм і методів у досягненні запланованого результату.

Фронтальною формою організації було обрано домінуючу. Її реалізація здійснювалась завдяки підготовці родинних газет, проведенню батьківських клубів, педагогічної світлиці, тематичних виставок. Одночасно планувались заходи, які за формою організації належали до групових (тематичні консультації за участю спеціалістів, круглий стіл) та індивідуальних (папки-пересувки).

Родинні газети видавались колективом вихователів груп раннього віку спільно з батьками. Кожен випуск газети був присвячений певній темі. У кожній публікації батькам пропонувались ігри, вірші, вправи, які вони могли використовувати під час спільного дозвілля з дитиною.

Свята і сімейні вечори проводились з метою обміну досвідом між батьками. До підготовки свята і виступів залучались усі члени сім'ї. Батьки спільно з вихователем виконували ролі в інсценуваннях, танцювали і грали разом з дітьми. Діяльність батьківських клубів передбачала поглиблення розуміння батьками поведінки власної дитини, сприяла формуванню навичок у вихованні малюка. Зустрічі в батьківському клубі планувались щомісяця тривалістю дві години. Кожна зустріч передбачала теоретичну і практичну частину. Батьки в таких клубах вчилися шити одяг для ляльок, ліпити, малювати, показували лялькові вистави тощо. Тематика питань батьківського клубу планувалась спільно з батьками.

Висновки... Отже, запропонована модель має системний характер, відбиває основні концептуальні ідеї, задається змістом структурно-функціонального інваріанта системи та охоплює чотири базових етапи (особистісно комунікативний, інформаційно-пізнавальний, рефлексивно-творчий і корекційно-прогностичний), відображає головні напрями педагогічної діяльності вихователів і керівників ДНЗ. Реалізація запропонованої моделі уможливила вирішення проблеми формування педагогічної культури у батьків, які мають дітей раннього віку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Алексеенко Т. Ф. Формування педагогічної культури сучасної молоді сім'ї : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Алексеенко Тетяна Федорівна. – К., 1994. – 148 с.
2. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як соціокультурне явище : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 17.00.01 „Теорія та історія культури” / О. В. Бурлука. – Харків, 2005. – 16 с.
3. Гріньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / М. В. Гріньова. – К., 2001. – 45 с.
4. Довженко В. І. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо сучасного становища сімей в Україні та формування державної сімейної політики / В. І. Довженко // Тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні : матеріали наук.-практ. конф. // Український соціум. – 2004. – № 3 (5). – С.124-130.
5. Ковальчук Л. Ю. Теорія і практика виховання дітей із неповних сімей (20-30-ті роки ХХ сторіччя) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Теорія та історія педагогіки” / Л. Ю. Ковальчук. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
6. Луценко І. О. Моделювання ситуацій спілкування / І. О. Луценко // Дошкільне виховання. – 1998. – №2. – С. 6-8; №5. – С. 9-11.
7. Наседкина Е. И. Дифференцированный поход в работе по повышению педагогической культуры родителей : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Теория и история педагогики” / Е. И. Наседкина. – Москва, 1979. – 19 с.
8. Словник інішомовних слів / [укл. С. М. Морозов, Л. М. Шкаралупа]. – К. : Наукова думка, 2000. – 680 с.
9. Ткачова В. О. Стан і перспективи розвитку сім'ї в сучасному українському суспільстві (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 „Соціальна філософія та філософія історії” / В. О. Ткачова. – Одеса, 2008. – 22 с.
10. Ярошинська О. О. Розвиток поглядів на інститут батьківства в історії української етнопедагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / О. О. Ярошинська. – К., 2005. – 20 с.

Анотація

И.С.Деснова

Модель формування педагогічної культури родителів дітей раннього віку в умовах дошкільного навчального закладу

В статті пропонується модель формування педагогічної культури родителів дітей раннього віку.
Ключевые слова: „педагогическая культура”, „родители”, „дети раннего возраста”.

Summary

I.S.Desnova

The Model of Pedagogical Culture of Parents of Infant Children Formation under the Conditions of Pre-School Educational Institution

The model of forming of pedagogical culture of parents of infant children is offered in the article.
Key words: „pedagogical culture”, „parents”, „infant children”.

Дата надходження статті:

„16” вересня 2009 р.

Вплив реформаторської педагогіки зарубіжних країн на становлення й розвиток вітчизняного дошкільця (кінець XIX – початок XX століття)

У статті на основі аналізу реформаторської педагогіки країн зарубіжжя (кін. XIX – поч. XX століття) визначено її вплив на становлення й розвиток вітчизняного дошкільнього виховання. Автор звертає увагу на прогресивні ідеї дошкільнього виховання зарубіжних дослідників того часу (О. Декролі, М. Монтесорі, Ф. Фребеля, Й. Песталоцці та інших), аналізує окремі статті українських періодичних видань, зокрема О. Барвінського, а також приводить сучасні дисертаційні дослідження з окресленої проблеми.

Ключові слова: дошкільнє виховання, реформаторські педагогічні ідеї, розвиток вітчизняної дошкільньої педагогіки.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Період кінця XIX ст. до 1905 року науковцями розглядається як культурницький, народницький етап, головним завданням його передових представників було *формування національної ідеї та національної ментальності, розвиток української педагогічної культури*. О. Сухомлинська виокремлює наступний етап, який охоплює 1905–1920 рр. – російська революція поклала кінець забороні української мови, тому створились передумови для *внесення національного компонента в структуру педагогічної науки* [8, с.47]. В сучасному дошкільці саме акцентується на формуванні національно свідомих громадян України, прилученні дітей до національних традицій і звичаїв, вивченні історичних надбань та етнопедагогічної спадщини минулих поколінь.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Окреслена проблема прямо чи опосередковано досліджувалась відомими вченими в контексті відродження та розвитку національної освіти в Україні – І.Зайченко, М.Євтух, В.Кремінь, О.Сухомлинська, М.Ярмаченко та інших. Історико-педагогічний контекст підготовки вчителя (вихователя) в Галичині у 20-х роках XX століття вивчали Т.Завгородня, З.Нагачевська, Б.Ступарик, вплив творчого доробку відомих педагогів (С.Русової, М.Монтесорі, Б.Заклинського, Ю.Дзеровича, С.Сірополка, В.Пачовського, М.Чепіги, І.Ющишина) на процес становлення національного шкільництва – О.Джус, В.Трощинський, А.Шевченко, О.Проскура та ін.

З-поміж науково-педагогічних досліджень, що відображають актуальні проблеми дошкільнього виховання дітей, варто відзначити праці Л. Артемової, Л. Батліної, А. Богущ, З. Борисової, О. Кононко, Г. Ларіонової, Н. Лисенко, З. Нагачевської, С. Попиченко, О. Проскури, М. Стельмаховича та інших учених.

Формулювання цілей статті... *Мета статті* – на основі аналізу реформаторської педагогіки країн зарубіжжя (кін. XIX – поч. XX століття) визначити її вплив на становлення й розвиток вітчизняного дошкільнього виховання.

Виклад основного матеріалу... У другій половині XIX – на початку XX століття в Україні проблема виховання дітей відображена в роботах не лише представників науки, але й багатьох діячів культури, мистецтва, літератури. Т. Шевченко (1814–1861) підготував і видав „Букварь южнорусский” (1861), І. Франко (1856–1916) зробив суттєвий внесок у розробку історії шкільної та університетської освіти в Україні, М. Драгоманов (1841–1895) обстоював національну народну освіту як таку, що вбирає в себе кращі доробки світової культури, П. Грабовський (1864-1902) написав низку статей щодо організації народної освіти, Леся Українка (1871–1913) обстоювала народну освіту, описавши жалюгідність сільських педагогів. Закарпатський педагог О. Духнович (1803–1865) здійснив вагомий крок на шляху націоналізації освіти, ввівши термін „народна педагогіка”. Х. Алчевська (1841–1920), зацікавившись питаннями педагогічної просвіти дорослих, написала книги „Що читати народові?”, „Книга для дорослих”. С. Русова (1856–1940) створила концепцію національної системи освіти і виховання, зокрема заслуговав на схвалення її книга з педагогіки: „Дошкільнє виховання”.

Звичайно, що такі вагомні постаті, відомі не лише в Україні, а й далеко за рубежем, не могли стояти осторонь педагогічних проблем, зокрема освіти дітей дошкільнього віку. Їхні прогресивні ідеї актуальні й сьогодні, адже ми знову ж таки відроджуємо національну культуру, вивчаємо історію свого краю, дитячі твори того періоду, що містять величезний виховний потенціал для дошкільників.

Національний дитячий садок С. Русова розглядала як виховний заклад, у якому дитина прилучається до культури рідного народу. Виховання „на рідному ґрунті” активізує дитячу діяльність, стимулює мислення. Тому навчання повинно здійснюватися рідною мовою, оскільки дитина 3–5 років